

שוברת שתיקה

כתבה: גלית בצלאל
צילום: אילן לורנצי

במשך 40 שנה עשתה סמדר הרוש הכול כדי להסתיר את העובדה שהיא לקוית שמיעה, כשמתוכנן בילתה את 12 שנות חייה הראשונות בדממה מוחלטת | היום, בגיל 49, היא מרצה בנושא ומוכנה לספר את סיפור חייה לכל מי שרק מוכן להקשיב | אנחנו היינו שם כדי לשמוע ולקבל השראה.

אקדמאים והייתה סטודנטית מצטיינת. "רק בסמסטר האחרון ללימודי גיליתי דרך חבר, שאנשים עם מכשיר שמיעה יכולים להתנדב לשירות צבאי. חודש לאחר מכן כבר התנדבתי לשירות בממר"ם (בית הספר למחשבים של צ.ה.ל), שם הכרתי את אבי, מי שלימים הפך להיות בעלי", היא מספרת. **האם סיפרת לאבי על ליקוי השמיעה שלך, או שהסתרת זאת גם ממנו?**

"לאבי סיפרתי כבר בדייט הראשון שאני לקוית שמיעה כי רציתי להיות גלויה איתו. לא ראיתי טעם בלהסתיר ממנו דבר כזה."

ואיך הוא קיבל את זה?

"עם אבי לא היתה בעיה אף פעם. הוא קיבל אותי כמו שאני מהרגע הראשון. הבעיה התחילה לאחר שיצאנו שנתיים והחלטנו להתחתן. הוריו חששו שמא ייוולדו לנו ילדים חרשים."

אני זוכרת שאבי אמר להם

שאם הילדים יהיו חרשים

כמוני, זה בסדר" היא

אומרת בחיוך וממשיכה.

"אותי באופן אישי זה מאוד

טילטל, אז פניתי לאמי

ושאלתי אותה מדוע אני

היחידה במשפחה שיש

לה את הבעיה הזו. כשהיא

התחמקה מתשובה, העלה

אבי רעיון לאתר את הרופא

המילד שלי ולבדוק איתו

את נסיבות הלידה שלי.

נפגשנו עם הרופא והוא

סיפר לנו שהייתי אחת

משתי תאומות ושהתינוקת

התאומה שלי נולדה מתה. כעבור כמה דקות התברר שיש

עובר נוסף. היה צורך במלקחיים על מנת להוציא אותי, מה

שכנראה פגע לי בשמיעה.

לקח לנו המון זמן עד שסיפרנו לאמי שאנחנו יודעים את

האמת. בעצם הפעם הראשונה שנודע לה על כך, היה כשבתי

בת ה-13 הכינה עבודת "שורשים" וסיפרה לה."

ואז נישאתם והחלטתם להביא ילדים לעולם?

"כשנכנסתי להריון כבר ידענו שהחירשות אינה תורשתית, אבל

עדיין הייתי מאוד חרדה כשבתי הבכורה נולדה ולכן קבעתי לה

בדיקת שמיעה. אני זוכרת שטרקתי דלתות והשמעתי קולות

חזקים רק כדי לבדוק שהיא אכן מגיבה. אחרי חודשיים הבנתי

שהיא שומעת ונרגעתי. גם כאשר נולדו שני ילדי הנוספים, לא

שמעתי דבר כשהם בכו, אבל איזו שהיא 'אינטואיציה' של אמא'

העירה אותי בכל פעם שהם בכו."

ואיך תפקדת כאמא? איך הייתה התקשורת שלך עם הילדים?

"התקשורת איתם לא הייתה קלה. בגלל הדימוי העצמי הנמוך

שלי, הסתרתי מילדי את לקות השמיעה שלי והם לא הבינו

את משמעות החירשות שלי. חוסר ההבנה שלהם הביא אותנו

למצבים בלתי אפשריים. הם לא ידעו שהם חייבים לדבר מולי

כדי שאבין אותם, והיו צועקים לי מהקומה השנייה אם הם היו

צריכים משהו, אך אני לא שמעתי אותם. כשהם התקרבו אלי

"הרבה דמעות
זלגו שם בהרצאה,
שבסופה ניגש אלי
אחי ושאל אותי
מאיזה גיל אני לא
שומעת טוב. ענית
לו: מגיל אפס."

סמדר הרוש, תושבת רמת ישי, נולדה לפני 49 וחצי שנים בקיבוץ חפציבה שבגליל, בת בכורה מתוך ארבעה, להורים ניצולי שואה. כשהייתה בת שלוש, עזבה המשפחה את הקיבוץ, מאחר ולא אהבה את נושא הלינה המשותפת של הילדים, שהייתה נהוגה בזמנו בקיבוץ.

בגיל 5 אובחנה סמדר כלקוית שמיעה, אך למרות האבחון, ניסו הוריה להסתיר את הבעיה, עד גיל 12.

"עד גיל 12 לא שמעתי כלום" היא מספרת. "דיברתי מאוד לא ברור והייתי ילדה מאוד סגורה ובודדה, ללא חברים."

הוריה, לדבריה, הדחיקו את נושא החירשות שלה. היא למדה בגן ילדים רגיל ולאחר מכן בבית ספר רגיל, וסיגלה לעצמה את היכולת לקרוא את השפתיים של המורים והתלמידים.

למרות שלא הצליחה להבין את כל מה שנאמר, הייתה סמדר תלמידה טובה.

"בגיל 12 החליטה אחת הדודות שלי לקחת אותי לבדיקת שמיעה שבה נתגלה שאני כמעט חירשת

וזקוקה למכשיר שמיעה. רכשנו את המכשיר ולקח לי בערך שנה להתרגל אליו. במשך השנה הזו טופלתי

ע"י קלינאית תקשורת בבית הספר, שלימדה אותי כיצד עלי להגות את האותיות. היא הדריכה אותי

כיצד ללכת עם המכשיר בהדרגה, כדי ללמוד את הרעשים והקולות השונים ורק אחרי חודשיים נכנסתי

בפעם הראשונה עם המכשיר הביתה. לבית הספר הלכתי עם המכשיר רק מספר חודשים מאוחר יותר,"

מספרת סמדר.

מאז ועד גיל 40 הסתירה סמדר את המכשיר מכל העולם, רק כדי שלא ידעו שהיא לא שומעת.

"עד גיל 40 היה בי המון כעס על העולם. חשתי מאוד בודדה והדימוי העצמי שלי היה מאוד נמוך. בכל פעם

שצחקו מסביבי הייתי בטוחה שצוחקים עלי. קרה לא פעם שביקשתי שיספרו לי בדיחה שוב כי לא שמעתי אותה

בפעם הראשונה ותמיד ענו לי שבדיחה לא מספרים פעמיים, מה שגרם לי להרגיש מאוד מושפלת. עד גיל מאוד מאוחר

לא הבנתי מדוע אני שונה מאחרים. כעסתי על שלא הצלחתי לתקשר עם הסביבה והרגשתי כמו בתוך בועה. אני זוכרת

שבאחת מפעולות "א"ש לילה" בתנועת הצופים ביקשו מכולם לשכב על האדמה ואני, שלא שמעתי את ההוראות, נשארתי

לעמוד. הסיטואציה הייתה מאוד משפילה ומתסכלת, אבל לא יכולתי לשתף את ההורים."

הוריה של סמדר מצידם, לא סיפרו לאיש על הבעיה, כולל לא לגננות ולמורים, ולא דיברו על זה אף פעם. "בדיעבד", מספרת

סמדר "כשבדיקתי קשישה שהייתה סיעת בגן הילדים שלי, היא סיפרה לי שהיא הרגישה שיש לי בעיה אך לא העזה לדבר

עם הוריי על כך. היום אני יודעת שגם המורים ידעו, אבל אף אחד לא עשה עם זה כלום.

לא היה מי שיקשיב לי וגם לא רציתי להקשות על הוריי אחרי מה שהם עברו בשואה, למרות שבתוך תוכי ציפיתי שהם

יבקשו עבורי עזרה מהמורים ומהסביבה."

כשסיימה את בית הספר התיכון, קיבלה סמדר פטור משרות צבאי, מה שהיווה עבורה אירוע טראומתי, שכן היא מאוד

רצתה לשרת בצבא כמו כולם. בלית ברירה נרשמה ללימודים

"הרבה דמעות זלגו שם בהרצאה, שבסופה ניגש אלי אחי ושאל אותי מאיזה גיל אני לא שומעת טוב. עניתי לו: מגיל אפס".

מדוע בעצם לא למדת אף פעם את שפת הסימנים?

"גדלתי בחברה רגילה ולא רציתי להיראות שונה ולכן למדתי לקרוא שפתיים. מנקודת מבט זו אפשר לראות בחיוב את העובדה שהורי ניסו להסתיר את לקות השמיעה שלי, כי אחרת הייתי נשלחת למסגרות של חינוך מיוחד ולומדת את שפת הסימנים. העובדה שנאלצתי ללמוד קריאת שפתיים, אפשרה לי לתקשר עם אנשים שומעים".

בדצמבר 2007 קיבלה סמדר את אות השוויון לאנשים עם מוגבלות פורצי דרך בחברה הישראלית, על פועלה למען שינוי חברתי.

בעקבות הסרת מחסום הבושה, סיימה סמדר תואר ראשון במדעי ההתנהגות, תואר שני בגרונטולוגיה (חקר לימודי זיקנה) ותואר שני נוסף בעבודה סוציאלית.

"הפעם דאגתי ליידע את כל המרצים בלקות השמיעה" היא אומרת בחיוך.

כיום סמדר מרצה ומנחת קבוצות בנושא התמודדות עם מוגבלות על כל המשתמע מכך, תוך התמקדות בנושאים כמו דעות קדומות על אנשים בעלי לקות-שמיעה, הסרת מחסום הבושה, הפחד להיחשף והקבלה העצמית, ההתמודדות עם הלקות והמחשת הטכנולוגיה (אביזרי עזר) כתומכת בלקות. בנוסף היא מובילה מיזם משותף עם בעלה – "תור הזהב", מרכז ארצי לסדנאות יחסים ותקשורת לגיל השלישי (+55) שכולל גם מועדון חברים.

בעקבות פעילותה של סמדר למען הנגשה לילקויי שמיעה, הוכנסה מערכת שמע בהיכל התרבות בעפולה ונוספו כתוביות לחירשים בחזיון האור קולי באתר ראש הנקרה.

"אני קוראת שפתיים וכל מה שאני מבקשת זה שתסתכלו אלי כשאתם מדברים" מבקשת האישה המדהימה הזאת שפרצה כל גבול אפשרי, ואתם מוזמנים לכבד.

ושאלו למה אני לא עונה להם, הייתי מתפרצת ומגיבה בכעס".

אז מדוע בעצם החלטת לא לספר לאף אחד על הבעיה?

"אני חושבת שניסיתי תמיד להראות שאני איזה סוג של סופר-וומן כל יכולה ושליקויי השמיעה לא ממש מגביל אותי. ניסיתי תמיד להראות שאני עצמאית ומתפקדת כמו כולם".

ומה גרם לך פתאום בגיל 40 לגלות את הסוד ששמרת כל

החיים?

"בגיל 40 נסענו לחו"ל עם עוד כמה חברים ושם הייתה בעצם הפעם הראשונה שסיפרתי שאני לקוית שמיעה. להפתעתי גיליתי שכולם מקבלים אותי כפי שאני ולא מתרחקים ממני כמו שחששתי שיקרה.

בזמן השהות בחו"ל, כאשר הלכתי לתקן את אוזניי מכשיר השמיעה שהתקלקלה, נחשפתי לסלוויזיה עם מערכת שמע. הרכבתי את האוזניות ושמעתי את מה שנאמר בטלוויזיה ואז הבנתי שאם יש מערכת כזו, זה סימן שאני לא לבד בעולם הזה. כשגיליתי שיש מערכת שמע כזו בברודוויי, זו הייתה הפעם הראשונה שיכולתי לשמוע מה אומרים השחקנים בהצגה וזו הייתה חוויה גדולה עבורי.

כשחזרנו לארץ החלטתי שאני משאירה את הבושה מאחור והופכת את המוגבלות האישית שלי למנהיגות חברתית.

באותה תקופה התוודעתי לארגון "בקול" (ארגון כבדי-שמיעה ומתחרשים) ושם למעשה "יצאתי מהארון". הכרתי עוד אנשים כמוני ועברתי תהליך אישי במסגרת קבוצת תמיכה שבו למדתי לקבל את עצמי.

מאותו הרגע התחלתי לפעול לטובת המודעות וקבלת השונה והפכתי להיות פעילה מאוד בנושא ההנגשה לכבדי שמיעה.

גיליתי שכשאני מבקשת עזרה מאנשים, הם לא מסרבים לי. במקביל התחלתי להעביר הרצאות על סיפור החיים שלי".

כשהייתה בת 45 שאלה אותה מרצה שראיינה אותה למחקר, עד כמה הוריה ואחיה יודעים על הסיפור שלה. היא עודדה אותה להעביר את ההרצאה על סיפור חייה לפני משפחתה.